

ТЕКСТОВИ ИЗ ГРАДСКОГ ГОВОРА ПРЕШЕВА (узрасни и образовни избор)²

На овом месту дат је избор текстова из говора градског насеља Прешево. Ради се о транскрипцијама насталим на основу снимљених говора рођених Прешевљана. Избор је тако сачињен да представља слику овог говора мушких и женских говорника према узрасним нивоима и различитих образовних профила, те се они могу упоредити из углава ових друштвених варијабли. На почетку су дати текстови најстаријих информатора, а онда се нижу говори све млађих говорника, све до предшколског узраста. Снимци су настали у спонтаним разговорима с циљем да се забележи аутентичан говор.

1.

Метуш с мене што је радија, ис Чукарку – питува га за вино да му продам. „Ма, волим“, вика, „само немам куда да чувам.“ „Па подрум.“ „Имам подрум“, вика, „али ја живим туј.“ „Кад су правили кућу, и на подрум велики врата да се ставив. На сина: „Не може!“ „Зашто?“ „Не може, ће ставиши мали врата, колко човек да прође.“ „Ће ме направи будалу – туј ће ме остави да седим. Овакој намештај не мож унесе, шпорет не мож унесе. Оће да ме остави туј у земљу“, вика. „Ви Срби, блазеси ви. Мртви ве сахрањујев у сандук, нас живи. Све патос: горе, онде, около, патос. Ма живи у патос!“

Он је много пушија, цигару за цигару. И сэд, ноћу да иде да нарани краву. Цигару у уста и иде. Па не ву знаје име. Како ву име на овуј, за гребуљу питује. Нагази на гребуљу, па кад мане по њушку, цигара падне у племњу. До пола ноћ гу тражја. Вика: „Несам спаја до сабјале. Кад ме мана по нос!“

¹ tatjana.trajkovic@filfak.ni.ac.rs

² Овај прилог настао је у оквиру пројекта *Дијалектолошка истраживања српског језичког простора 178020*, који у потпуности финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

Па, има прича, снашка питувала: „Мамо, како му је име на овој?“ Питује за гробуљу. „Само ће ти каже име.“ И, неко време, ноћ ли је било, да л дан. Она гу нагази – нам по главу. „А, сѐру ти се на гробуљу!“ „А, знајеш ву име.“

И1: 77 година, мушко, средња школа.

2.

Добро је, само киша пада, нема град. У Лесковац јуче поплаве. На телевизор јављав вода много. Ушла и у куће. Нас овде неће не фати поплава. Немамо неке реке тамо одозгор које се сливав. Него само ако падне нека јака киша горе по планине, има да дође. .. Ама неће овде. Једанпут кад је паднала. Гледала сам код аутобуску. Каква вода, људи! Тој е било баш уочи Бурђевдан. И ја код Станимирку: „Ајдемо, побратимке, да узмемо врпчики.“ Станала и мери се да л да пође, да л да не пође. Каже: „Ене га облак. Ти иди, ја не могу, не смем да пођем.“ Викам ву: „Па несмо шићер и бонбона па да се стопимо, мајка му стара. Неће не врне назад. Пошла сам и готово.“ „Добро, ајде, чим си решила.“ Таман отидомо, куде школу тамо има једно врпче црвено. Леле, кад је станало! Па једна пиљара има, туј се мунамо. Довдека, тој смо вода биле. После, кад не фати па по пут, па куде њум навратимо. Вика: „Чекеј да ти дам да се огрнеш.“ И ја викам: „Мачке биднамо.“ Тэд ми даде она, огрнѝ се сас оној. Муж ми вика: „Зор ли беше да идеш на овој?“ И више несам ишла. А сѐд идѝ куде цркву. Викам: „Еј, тамо ће те однесе вода, да те поразѝ господ! Не мож да те извадимо.“ О[н] ни искрши по једно врпче. Ја рекна: „Само једно врпче за дете.“ Он криши.

И2: 75 година, женско, два разреда основне школе.

3.

Прс и плѝва папѝри ти трѝбав. Испот пѝсто динѝра не мож да прођеш. Сто листѝ ти трѝба. Мене ми вади шофер мѝј. Случајно нешто прозборѝ, а он: „Јѝ ћу да ти извадим.“ Није ми ни наплатѝо. Само што ради прековремено. Па на оглас се не плаћа. Додуше, овдена никад несѝ узѝли парѝ. Задњи пут за кога узѝма извод из архѝву. Топрѝв пријатѝљство, нема тој там толико. Кудѝ си навѝкѝја, о тој боље нема. И у боле[с] се накарѝше, нервозе. Да сам си седѝла, да сам си жмѝла у теј две сѝбе тамо, ни овуј нервозу д ѝмам, ни ништа. Па што ѝће на мајку нека ву правѝв. А ја сам си и сѝбе помѝла и децу сам помѝла. Да не знам ни кудѝ сам ни што сам и па не ваљам. Нико ме! Да несѝ тија деѝца не би ги јебѝла нану на никога. И не дај бѝже, ни најгорѝм душманину лоше да виѝди. Дизам рѝке, ај, кој што зборѝ, нек си зборѝ, његови уста галѝти. Само да има кој да плаћа. Ич ни да се удаваш. Бѝга ми. Али ѝабе. Отѝшло време. Овија мѝји се смејѝв: „Па ти, мамо, зашто си се удавала?“ Чувај Бѝже, ѝј.

И3: 59 година, женско, виша школа.

4.

Они се дали на широко. Они петорица да живив на две иљаде евра, па и мање, ништа да не штедив. Све што купив, купив квалитетно, купив за једење квалитетно. Не штедив ни динар. Зашто да штедив? Мајка ги прима исто шесто евра плату, кућа на четири спрата. Они штедели и имава. На њума ву викали ододе како ништа нису уштедели да направив нешто. Она каже: „Немам ја разлог зашто да нешто стичем. И да се вратим, имама“, јер кућа ву на четири спрата. Сестра ву рођена удата за Немца. Она, тај сестра ву, никад нема да се врати. „Значи, уживам“, каже. „Све што зарадим потрошимо на храну, гардеробу.“ Колку кухињу имава. Онеј кухињице широко. Од што ти не онеј пахуљице. Код нас једна кутија триста динара, а код њи то јефтино. Једев они тој за доручак. „А ви, што сте се научили на пржено. Како једете пржено од рано сабајле?“ Ми док не изедемо пржено, ми не мож да живимо.

И4: 50 година, женско, средња школа.

5.

И5: Не бе, компјутер ти је такав.

И6: Свашта ми избацује.

И5: Колка ти је картица?

И6: Не знам, у пичку материну. На це нема ништа. Све ми је, слике, све ми је у де. Значи, чува он кад се избрише. Ништа туј нема. Само што је инсталирана онај игрица. Пребаџи ги туј мобилни телефони.

И5: Овој овде оvolко комада што имаш, тој ти је вирус.

И6: Колко ги има, у пичку материну.

И5: Овој сад што видиш, ће ти буде смешно. Брзо иде. Одлично ради. Овај ти је седамнаест гигабајта, овај ти је тринаес гигабајта, осамдесет гигабајта. Ће купиш један хардиск.

И6: Тој за виндовс седам?

И5: Ал не мораш са да купујеш.

И6: Не бе, ће нађем.

И5: Хардиск ти је сад петсто гигабајта три и по хиљаде динара.

И6: Па што је тој, триес пет евра. Ја овој узедо тамо куде је обично скупо, да се чудииш. Али они све на Паком уђев. Колко је на Паком, толко га продавав. Али, кад ја отидем, питам: “Колко је паре?” Колко рече, иљаду и четрсто, такој нешто. Кад отидем, он написаја две иљаде и осамсто. „Чекај, бе, викам, на Паком пише толко“. Ту, што је врућо, не се пије. Ће га оладимо. Милион ирафа сам узеја. Како, откуде он знаје што му је? Али имаја сам срећу, он имаја исти такъв там у ћошку. Отишли му неки каблови. Викам: „Вуфер добар ли је?“ „Е“, вика, „тој му неје добро“. Десет евра. Добар је. Куде да га нађем? Овој ће га мењаиш ли? Или ће га надограђујеш?

И5: Не, бе. Надоградња никад није добра. Оћеш да видиш како ради?

И6: Овој неке изрице па неће. Тражи си своје. Да нема да гу кочи. Можда негде око девет гига има. Шиба гу, у пичку материну.

И5: Беше да се иишам и исече ми младеж. А после извини. Треба да гледа.

И6: Не бе. Само те мало сецнаја.

И5: Имам пет динара унутра онија, немој да ми ги изгубиш. Падне се парче код мене и она ми узме новчаник и у продавницу. И с њи си плати.

И6: Ја први пут када сам добија парку, тад сам се запослија. Има туј нешто. Ти некако да гу смоташ, да знајеш. Куде узима патике?

И5: Испод Чик. Ал сам ги узео има три месеца. Препешачио сам с њи можда сто километра. Нису оригинал.

И6: И онј које ги као знајеш да су оригинал, онј по Врање, несу оригинал.

И5: Беше у Београд, гледа патике. Цела моја плата за патике, бегај бе.

И6: Ја у Бак, тамо ми се свиђа. Узнем ја патике. И плати ги скупо, нану му јебем, дванаес иљаде. Сутрадан обучем ги ја, оне се одлепиле. Отидем у Бак да ги променим. „Имаш ли рачун?“ Ја тап, рачун. Несу ни погледали, одма ми заменише.

И5: Викам ти, сто километра сам прешја с њи.

И6: Колко си ти висок? Колко кила имаш? Овија нон-стоп трбушњаџи радив, идев у теретану. Гледам ги неки, бди ги брига. Ал, добро, здравље.

И5: Питам га једног: „Колко ће га продаш?“ Он вика двеста педесет. Двас четри хиљаде нов с гаранцију кошта. А ти, овој половно двеста педесет, модел из две иљаде девету годину. Какав лаптоп сам видеја. Све нормално, а екран тач-скрин.

И6: А има ли ги различити овија виндовс седам?

И5: Да, има ги. Има стари, професионал, а улти мејд, све што имав онија, он сам има.

И6: Ће морам неки екран да узем.

И5: 44 године, мушко, висока школа.

И6: 37 година, мушко, средња школа.

6.

Па ја сам видеела онуј храну да купујев, али у толке количине. Прет Ускрс пошла сас кола да купује. И муж ву да ву изнесе оволке кутије, као од банане, ис подрум, да би она покупила онј намернице. Нису дали ни сто евра. А тој ги је као за недељу, за десе дана, такој, у набавку идев. Кисела вода у Немачку је као наша. И све на гајбе купујев. Тетрапак сок на гајбе, фанта, кокакола, кокта, кој што оће. Фрижидера два у кујну, и тој онија велики. И што ти не има. Какве ти не вирише, све нарезане. Прелепа паштета, знаш какве. Они једев повише онј житарице. Имав онуј машину што нарежес на онуј даску, корпица се напуни. И неи бели хлеб као потпечен и то је као код нас. Али дете га неће, вика, укус му је другачији.

Ја га, на пример, не примећујем. Беле вџнице, много лепе, овалне овакој, засечене одозгор. Торту направити за десет минута. Патишпањ купише, они га зовев под. Купише готов фил, само с миксер да се умути. Шлаг је на њи течан, као хопла, мало ређе. Јагоде наредити, онђ желатин. За десет минута, ај готово. Ми кад се разбацамо са судови. Месо, исто, узимамо, мљано, упаковано. Као пластичне чинијице па одозгор има најлон. Па, нема брѣ, ништа да замирише оној месо. Тој ме је одушевило. Ђ, тој ми се је засвиђало. А што има да се купује од воће и поврће, неке ствари несам ни видеља. Богами, ја би тамо биднала триста кила. Има свашта, стварно.

И7: 28 година, женско, средња школа.

7.

И9: Ја несам тела код тебе, брате.

И8: Кој е с тебе?

И9: Кудѣ си оставија флешку?

И10: Несам ја.

И9: Ђе гу, наишла сам гу.

И8: Црвен си, ко рак.

И10: Ајде бе, немој туј да ми мешаш. Ти тој неси урадија, камоли па овој.

И9: Сад које да урадим?

И8: Уради на копи, уради на копи.

И10: Тој су твоји играчи. А недељу дана неје имало никакви играчи.

И9: Погледај што си урадија, мајмуне. Овај је јучѣ имаја деведесет два.

И8: Дај да намѣстим.

И9: Гура шипку и клупицу, неће мож да гу дигне нагоре.

И8: Скини му гу ти.

И9: Испод, испод. Такој ли је? Такој ли је била?

И8: Тија ги увек играм.

И9: Ај, додај ми телефон. Ваљда доле, не знам. Зашто?

И10: Несам ја ко ти. Одједампут двајес играча имам добри.

И9: Ја сам мислила да су моје.

И8: Па кад сам у патике од јутру у једанаес.

И10: Јмам двеста седамдесет динара.

И8: Тој да вратиш на пату.

И10: Које? Даја сам ги теј.

И8: Гледаја ли си овај најновији? Седамсто коњске снаге, за две зарез две секунде до стотку дође.

И10: Колко?

И8: За две зарез две.

И9: Што тој?

И8: Најновији ламборџини.

- И10: Они мисливи да је ванземаљац, онај маска, знаш.
- И9: Ај иди по воду, молим те. Иди напуни гу зелену флашу.
- И10: Па има туј вода.
- И9: Иди по воду, ће липчем.
- И8: Имала ли си психологију?
- И9: Имала сам.
- И8: Учите ли из онуј рoze књигу?
- И10: Пе-шес слике ми је лајковала.
- И9: Што радив дома?
- И10: Уживав. Иди на ју туб.
- И8: Уз овуј овакву музику играш. Знаш онoј, кад иде уназад.
- И9: Знаш онуј игрицу, мислила сам да се такмичимо, ал нема везе.
- Зашто нећеш? Само да пробамо. Ај смањи га малка.
- И8: Стварно ли с отворени очи спаваш?
- И10: С полуотворени.
- И9: И посматра те куде пролазиш. Ја јемпут пролазим, он ме гледа.
- Ја мислим зајебава се, а он рка у највеће.
- И8: Овакој очи ће избуљи. Е, ако сутра буде лепо време, или прекосутра, да идемо у цркву, али скроз горе, куде смо били на још горе. Не се зајебавам.
- И9: Он скапује на компјутер.
- И8: Е, овој е најјаче. Кад сам видео...
- И10: А што се скидало, зашто?
- И9: Човек позади. Видиш ли га?
- И8: Чија је онај доле машиница за шишање?
- И9: Која, куде?
- И8: Па доле, на веш-машину? Добро ли шиша.
- И9: Не поденуј га, иде у основну школу.
- И8: Нема везе, тој е фризура.
- И9: Која фризура, тој гледај за тебе, ти си старији.
- И8: Ја идем ис крајност у крајност. Слано, слатко, воду не пијем тољко. Добро, кад је такој негде, кад се замлатим и кад је флаша поред мене и могу да попијем. Али кад ме мрзи, пијем по чашу, две на дан.
- И9: Сад почињи да размишљаш, а не после.
- И8: Он полаже јуна, не јула. Пријемни, бe.
- И9: Како ће те оставив на поправни кад је сэд тромесечје било? Не ми намигнуј, чујеш ли. Не ме нервирај.
- И10: Можемо ли да играмо мало онeј бубе на твој профил? Ајде.
- И9: Кој ће вози?
- И8: Ће видимо, ће се договоримо, с нешто. Ћ идемо с моји кола. Не можемо с једни кола. Позади тројица, возач и код возача, овeј сувозач.
- И10: Кључеви не ги дава.
- И8: Ја не могу с нега. Ако му се тољко ради, нек ради у кладионицу.
- И8: 24 године, мушко, висока школа.
- И9: 20 година, женско, студент.
- И10: 16 година, мушко, средњошколац.

8.

- И11: Треба да опереш руке па да идеш код бабу.
И12: Ја имам и од моје паре. И од моје, укупно десет.
И11: А не могу да делим.
И12: Рекла си да можемо да позјамљујемо.
И11: Не, паре не. Само играчке.
И13: Ја стављам у торбицу.
И12: Ја ћу овде.
И11: Ај, кажи жбун.
И12: Неће да каже затој што ће ву се смејете.
И11: Нећемо да ти се смејемо, кажи.
И13: А куда да чувам торбицу? У што си ти ставила паре?
И12: Ја ћу овде да чувам паре. Погледајте.
И11: Имаш ли неки лак?
И12: А ко ми је узео кармин, а?
И13: Она ву је дала.
И12: Има ли некој други део од лептира?
И13: Ја имам. Ја имам други део од лептира.
И12: Ево овако. Немој, молим те. Немој! То је мој лак! Зашто си га узела? Дај ми га!
И11: А могу само да налакирам нокти?
И12: Ти ли волиш теј бубе? Деда ги зове зелене бубе. Знаш куда има много да ги нађеш? У нану. Тамо ги има пуно теј бубе. Обично ги има пуно. Овај дан ги нема. Нашла сам!
И11: Где?
И12: Ево га!
И11: Оћеш да ти налакирам нокти? Ајде кобајга.
И12: Са[д] ћу да вам донесем, са[д] ћу. Идем да узмем још неколко стварчице и да се сунчам.
И11: Еј, идем и ја.
И13: Ја сам прва изабрала овуј рoze. Ја сам прва рекла.
И11: Ја ћу белу. Фе нађем.
И12: На мене дејте у велику. Кој оће у велику? На кога сипа, тај ће узме.
И11: А могу ја? Па ти ће пијеш сваки дан.
И13: Људи, глејте овој!
И11: Ја ће ти направим да имаш екстра нокти, као да имаш оволки нокти. Оћеш ли да ти покажем? Дај. Чек, чек, овакој. Рашири лепо. Е, такој. Сад састави. Ради само провидан.
И13: Ја сам бушила уши.
И11: И ја ће ги избушим.
И12: Е, узела си гу. Рекла си рoze.
И13: Рекла сам овуј да оћу.
И11: Ти си га расипала све.

- И12: Ма није га расипала, него нема гу џевчица.
И11: Да вас питама нешто, где је мој сок? А, тамо.
И13: Ја сам спремна.
И12: На мене ми је стално празна торбица. Можеш да идеш тамо код њу?
И13: Кој ће да ми позајми лак?
И12: Ево, ја ћу. А шта то ти радиши? А она ли је учитељица?
И11: Овој ли је за пудер?
И13: Ја ће ти донесем.
И12: Донеси за сви.
И13: Један ћу да донесем. Немам за сви. Много је добар, црвен.
И11: Колко године има она? Кој си разред?
И13: Не, не, неје нова. Имам у купатило шминку.
И12: Да му дадемо једно колаче. Знаш да још није сладак.
И11: Ово су колиџа. Ево овако, овако ги стави.
И12: Дај ми огледало. Оћу и другу страну.
И13: Умазала сам се. Мораш да видиш.
И12: Извадите сви лакови што имамо.
И11: Затвори ли га? Ставите туј и сви, кад трѐба, шминкате се. Ја знам много лепо да шминкам. Сви оћев ја да ги шминкам.
И13: Оћу на мене да ми намажеш. Ај на мене ми намажи по две. Горе ми додај плаву, важи.
И11: Е сад још мало.
И12: Нервираш ме. Да[[j] ја ћу.
И11: Ја ће се расправљам с тебе. Добро ли је?
И13: Прво ми обриши кармин.
И11: 9 година, женско, ученица.
И12: 9 година, женско, ученица.
И13: 6 година, женско, предшколско одељење.